

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

щодо законопроекту про внесення зміни до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України щодо зарахування плати за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету (реєстр. № 15400 від 10.07.2026)

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету /далі – *Комітет*/ на своєму засіданні 14 липня 2026 року (протокол № 239) розглянув проект Закону України "Про внесення зміни до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України щодо зарахування плати за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету" (реєстр. № 15400 від 10.07.2026), поданий народними депутатами України Мотовиловцем А.В. і Підласою Р.А., відмітивши таке.

I. До Комітету надійшов на розгляд проект Закону України "Про внесення зміни до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України щодо зарахування плати за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету" за реєстр. № 15400 від 10.07.2026 /далі – *законопроект № 15400*/.

Законопроектом № 15400 пропонується доповнити розділ VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України /далі – *Кодекс*/ новим пунктом 60⁻¹, яким передбачається встановити, що, як виняток з положень пункту 36 частини 1 статті 64 та пункту 14 частини 1 статті 64⁻¹ Кодексу, з 1 серпня 2026 року по 31 грудня року, в якому буде припинено або скасовано воєнний стан (введений 24.02.2022), плата за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю /далі – *плата щодо експортного контролю*/ зараховується в повному обсязі до спеціального фонду державного бюджету і спрямовується Міністерству оборони України /далі – *Міноборони*/ у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України /далі – *КМУ або Уряд*/, на: закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки (50%); виплату грошового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України /далі – *ЗСУ*/ (50%).

У пояснювальній записці до законопроекту № 15400 вказано, що його: метою є законодавче закріплення у бюджетному законодавстві на період дії воєнного стану цільового спрямування плати щодо експортного контролю на здійснення заходів у сфері оборони (а саме на: закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки; виплату грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ), що дозволить залучити додаткові кошти на першочергові потреби ЗСУ без збільшення податкового навантаження;

прийняття дозволить: забезпечити цільове спрямування надходжень від плати щодо експортного контролю на потреби оборони; створити додаткове джерело фінансового забезпечення закупівлі, модернізації та ремонту озброєння, військової техніки, виплати грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ; посилити зв'язок між розвитком оборонного експорту та фінансуванням обороноздатності держави; підвищити прозорість і суспільну прийнятність механізму контрольованого експорту товарів військового призначення та подвійного використання; забезпечити повернення частини фінансового ефекту від діяльності оборонно-промислового комплексу безпосередньо на потреби ЗСУ.

II. Щодо процедури розгляду законопроекту № 15400, опрацювання експертних висновків до нього.

Відповідно до статей 93 і 96 Регламенту Верховної Ради України */далі – Регламент/* необхідно розглянути питання щодо включення законопроекту № 15400 до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України */далі – Верховна Рада/*, позитивне вирішення якого буде підставою для розгляду Верховною Радою законопроекту № 15400 у першому читанні. Поряд з тим, згідно із статтею 101 Регламенту Верховна Рада може прийняти рішення про визначення законопроекту невідкладним після включення його до порядку денного сесії Верховної Ради, а також про скорочення строків (не більш як наполовину) внесення альтернативних законопроектів, при цьому законопроект, визначений як невідкладний, після завершення його попереднього розгляду включається до порядку денного найближчого пленарного засідання Верховної Ради і розглядається позачергово.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради */далі – ГНЕУ/* у своєму висновку до законопроекту № 15400 (*лист від 13.07.2026 № 16/03-2026/165494 (2287338)*) в цілому не заперечує щодо можливості прийняття законопроекту № 15400, при цьому зазначає, що враховуючи вимоги статті 116 Конституції України, за якою КМУ забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою державного бюджету, здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, до законопроекту № 15400 доцільно отримати висновок Уряду.

Керуючись статтею 103 Регламенту та статтями 27 і 109 Кодексу, від Комітету направлено звернення до Міністерства фінансів України */далі – Мінфін/* і Міноборони щодо здійснення експертизи законопроекту № 15400, як наслідок отримано відповідні висновки.

Мінфін (лист від 13.07.2026 № 35040-02-2/19630) зазначає, що в межах компетенції не має зауважень до законопроекту № 15400.

Міноборони (лист від 13.07.2026 № 220/6/39/9754-26) повідомляє про підтримку законопроекту № 15400.

На час розгляду у Комітеті даного питання не надійшли висновки комітетів Верховної Ради з питань антикорупційної політики (щодо проведення антикорупційної експертизи законопроекту) і з питань інтеграції України до Європейського Союзу (щодо оцінки відповідності законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції) щодо законопроекту № 15400.

III. У Комітеті протягом обмеженого часу попередньо опрацьовано законопроект № 15400, експертні висновки до нього та звернуто увагу на таке.

1. Стосовно справляння і зарахування плати щодо експортного контролю слід зазначити таке.

Статтею 30 Закону України від 20.02.2003 № 549–IV "Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання" встановлено справляння плати щодо експортного контролю, зокрема визначено, що: за видачу документів про реєстрацію суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів, видачу дозволів, висновків, міжнародних імпорتنих сертифікатів чи сертифікатів підтвердження доставки справляється плата, кошти від якої зараховуються до державного бюджету; за видачу зазначених документів не справляється плата з державних замовників у сфері оборони; розмір зазначеної плати визначається КМУ залежно від типу документа або вартості контракту.

Постановою КМУ від 13.07.2011 № 746 "Про затвердження Порядку справляння плати за надання платних адміністративних послуг з оформлення та видачі документів у галузі державного експортного контролю і переліку платних адміністративних послуг, що надаються Державною службою експортного контролю, та розміру плати за їх надання" затверджено зазначений Порядок і перелік відповідних послуг та розмір плати за їх надання, а також визнано такою, що втратила чинність, постанову КМУ від 28.07.2003 № 1166, якою було затверджено попередній порядок справляння і розміру плати щодо експортного контролю.

Постановою КМУ від 01.07.2026 № 875 "Деякі питання здійснення міжнародних передач товарів на період дії правового режиму воєнного стану в Україні", насамперед, затверджено Порядок здійснення міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання на період дії правового режиму воєнного стану в Україні, а також внесено зміни до постанови КМУ від 13.07.2011 № 746 щодо доповнення переліку відповідних послуг в частині оформлення та видачі дозволу на здійснення експорту товарів відповідно до зазначеного Порядку та встановлення плати за її надання у розмірі 20% або 30% вартості визначених товарів.

Відповідно до частини 5 статті 13 Кодексу розподіл бюджету на загальний та спеціальний фонди, їх складові частини визначаються виключно

Кодексом та законом про державний бюджет, а відповідно до частини 2 статті 4 Кодексу якщо іншим нормативно-правовим актом бюджетні відносини визначаються інакше, ніж у Кодексі, застосовуються відповідні норми Кодексу.

Плата щодо експортного контролю зараховується до місцевих бюджетів на підставі пункту 36 частини 1 статті 64 та пункту 14 частини 1 статті 64¹ Кодексу, згідно з якими плата за надання інших адміністративних послуг, що справляється за місцем надання послуг, належить до доходів загального фонду відповідних місцевих бюджетів.

ГНЕУ вбачає дискусійним існуючий підхід щодо зарахування відповідних коштів до місцевих бюджетів та у цілому підтримує пропозицію щодо їх цільового спрямування до державного бюджету, зважаючи на природу плати щодо експортного контролю, зокрема, те, що такий контроль є одним з інструментів державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання.

2. У пояснювальній записці до законопроекту № 15400 вказано, що:

його реалізація призведе до збільшення доходів спеціального фонду державного бюджету (в частині надходжень плати щодо експортного контролю) та відповідного збільшення за рахунок зазначених надходжень видатків спеціального фонду державного бюджету на здійснення заходів у сфері оборони (визначених законопроектом № 15400);

наразі неможливо визначити обсяг таких надходжень (пов'язаних з реалізацією постанови КМУ від 01.07.2026 № 875), оскільки він буде залежати від строків практичного запровадження оновленого механізму міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання, кількості звернень суб'єктів господарювання, фактичної готовності виробників до експорту, а також рівня наповненості внутрішнього попиту на відповідну продукцію для потреб ЗСУ та інших складових сил безпеки і сил оборони.

Крім того, впровадження положень законопроекту № 15400 призведе до недоотримання доходів загального фонду окремих місцевих бюджетів, до яких наразі зараховується плата щодо експортного контролю (за місцем надання відповідних послуг), на що також звертає увагу Мінфін.

При цьому надходження плати щодо експортного контролю обліковуються за кодом класифікації доходів бюджету 22012500 "Плата за надання інших адміністративних послуг". Згідно із звітними даними доходи загального фонду місцевих бюджетів за кодом 22012500 "Плата за надання інших адміністративних послуг" становили: за 2024 р. – 2.554,1 млн грн; за 2025 р. – 2.457,9 млн грн; за січень–травень 2026 р. – 798,3 млн грн. Проте за цим кодом обліковуються надходження від багатьох адміністративних послуг, що надаються різними органами влади, тому вищенаведені звітні дані не є показовими саме відносно надходжень плати щодо експортного контролю.

Мінфін зазначає, що неможливо визначити вартісну величину впливу положень законопроекту № 15400 з урахуванням змін, передбачених

постановою КМУ від 01.07.2026 № 875, на показники бюджетів у частині доходів у зв'язку з відсутністю необхідних для розрахунку даних, водночас, за даними Казначейства, у 2025 р. до місцевих бюджетів від плати щодо експортного контролю надійшло близько 7 млн грн.

До законопроекту № 15400 не надано належне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки), яке вимагається відповідно до частини 1 статті 27 Кодексу та частини 3 статті 91 Регламенту, про що ГНЕУ теж зауважує. При цьому ГНЕУ зазначає, що не надано відповідного обґрунтування, зокрема, у частині: пропонованих напрямів спрямування та пропорцій розподілу коштів між ними, зокрема, з урахуванням фактичної потреби в їх додатковому фінансуванні, в тому числі, й порівняно з іншими потребами у відповідній сфері; впливу рішення на виконання функцій місцевого самоврядування.

3. Передбачене законопроектом № 15400 проведення видатків на закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, виплату грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ із спеціального фонду державного бюджету буде залежати від стану надходжень плати щодо експортного контролю, зважаючи на особливості здійснення витрат спеціального фонду бюджету, визначені Кодексом, зокрема частинами 3 і 8 статті 13, частиною 4 статті 23 і частиною 2 статті 48 (*згідно з якими взяття бюджетних зобов'язань і проведення витрат спеціального фонду бюджету здійснюються виключно в межах і за рахунок фактичних надходжень спеціального фонду бюджету*).

Доцільно звернути увагу, що статтею 28-3 Закону України "Про Державний бюджет України на 2026 рік (включеною законом від 10.06.2026 № 4908-IX) встановлено, що у 2026 р., як виняток з положень пункту 10 частини 2 статті 29 Кодексу, вивіз мито на товари військового призначення та подвійного використання зараховується в повному обсязі до спеціального фонду державного бюджету і спрямовується Міноборони на закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання, здійснення заходів з реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення, виплату грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ у порядку, визначеному КМУ. Однак на сьогодні таке мито не встановлено, тому наразі не може бути джерелом проведення видатків на зазначені заходи у сфері оборони.

За підсумками розгляду даного питання Комітет ухвалив таке рішення: рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України "Про внесення зміни до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України щодо зарахування плати за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю до спеціального фонду державного бюджету" (реєстр. № 15400 від 10.07.2026), поданий народними депутатами України Мотовиловцем А.В. і Підласою Р.А., включити до порядку денного

п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання, визначити невідкладним і скоротити строки внесення альтернативних законопроектів до початку розгляду зазначеного питання та за результатами розгляду у першому читанні прийняти за основу і в цілому з пропозицією Комітету щодо доповнення абзацу другого пункту 1 */щодо нового пункту 60¹ розділу VI Бюджетного кодексу України/* після слів "плата за оформлення та видачу документів у галузі державного експортного контролю" словами "(щодо експорту товарів військового призначення та подвійного використання)" та з необхідними техніко-юридичними правками.

Співдоповідачем з даного питання на пленарному засіданні Верховної Ради України пропонується Голова Комітету Підласа Роксолана Андріївна.

Голова Комітету

Роксолана ПІДЛАСА

